

Η συλλογή των οστών των ηρώων του Μανιακίου

Από το 1825 που έγινε η μάχη του Μανιακίου και μέχρι το 1908 κανείς δεν είχε ασχοληθεί με τη μεγάλη θυσία του Παπαφλέσσα. Είχαν περάσει τόσα χρόνια και τα κόκαλα των ηρώων συνέχιζαν να είναι σκόρπια στον τόπο θυσίας και στα διπλανά χωράφια. Το 1908 ο τότε μητροπολίτης της Μεσσηνίας, Κυρός Μελέτιος, πήγε στο χωριό Παιδεμένου και ζήτησε από τους χωρικούς να αγοράσει την έκταση στην οποία είχε γίνει η ιστορική μάχη. Τα κτήματα της περιοχής Μακρυλάκκα και Μεγαλοχωράφι, όπου έως τότε φαινονταν τα οστά των Ελλήνων και Αιγυπτίων που έπεσαν στη μάχη αυτή, άνηκαν και καλλιεργούνταν από ντόπιους χωρικούς. Οι κάτοικοι του Παιδεμένου αρνήθηκαν λέγοντας ότι ο μητροπολίτης Μεσσηνίας δεν έχει δικαιοδοσία στην περιοχή. Μπροστά σε αυτή την κατάσταση ο μητροπολίτης Μεσσηνίας αποφάσισε να κτίσει τον Ιερό Ναό της Ανάστασης σε ένα χώρο ενός περίπου χιλιομέτρου μακριά από το Μανιάκι, στην κορυφή ενός ομαλού λόφου. Μάλιστα λέγεται ότι ο μητροπολίτης προέβη στην

πρωτοφανή πράξη να «αρπάξει» νύχτα τα περισσότερα οστά των νεκρών της μάχης, τα οποία πάλι νύχτα μετέφερε και έκρυψε στο χωριό Μανιάκι και όταν ο ναός χτίστηκε τα ενταφίασε εκεί. Οι Παιδεμεναίοι βλέποντας αυτές τις κινήσεις και έχοντας τη σύμφωνη γνώμη του δικού τους μητροπολίτη, με χρήματα που τους απέστειλαν απόδημοι συμπατριώτες τους από την Αμερική μέσω του συλλόγου που είχαν δημιουργήσει, καθώς και με προσωπική εργασία άρχισαν το κτίσιμο δικού τους ναού

στα Ταμπούρια. Η σύγκρουση ανάμεσα στα χωριά Μανιάκι και Παιδεμένου δεν άργησε να έρθει. Ο ήρωας Παπαφλέσσας και τα παλικάρια του αντί να τους ενώσουν τους χώρισαν. Τα θυρανοίξια του ναού της Αναστάσεως έγιναν το 1911. Από τότε κρατάνε οι διαχωριστικές γραμμές του εορτασμού της 20ης Μαΐου. (Το σκίτσο του ναού της Αναστάσεως στο Μανιάκι είναι του Στ. Καλυβιώτη και δημιουργήθηκε για τις ανάγκες του βιβλίου του Τ. Αποστολόπουλου «Βουφράδα»).

Οι πρώτες εκδηλώσεις στο Μανιάκι

Είχαν περάσει τόσα χρόνια από την ηρωική θυσία του Παπαφλέσσα και των συντρόφων του και καμιά εκδήλωση από την πολιτεία δεν είχε γίνει στον τόπο της μάχης. Η πρώτη εκδήλωση έγινε το 1911 όταν δήμαρχος Βουφράδος υπηρετούσε ο Γιώργος Τσαπόγας. Σε αυτή παραβρέθηκαν οι: Μητροπολίτης Μεσσηνίας Μελέτιος Σακελλαρόπουλος, Νικόλαος Πολίτης καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών, Π. Φλέσσας, Π. Ιατρόπουλος, Θ. Κουτσομητόπουλος βουλευτές, Βασιλειάδης επιθεωρητής Τριφυλίας και άλλοι τοπικοί παράγοντες. Η τελετή πραγματοποιήθηκε στο Μανιάκι, στις 20 Μαΐου 1911, και σε αυτήν παραβρέθηκαν πάνω από δέκα χιλιάδες άτομα. Στην ανεπανάληπτη αυτή εκδήλωση, τον πανηγυρικό εκφώνησε ο ίδιος ο Ν. Πολίτης. Την ίδια ημέρα πραγματοποιήθηκαν και τα εγκαινία της εκκλησίας της Αναστάσεως. Αργότερα, σε κενοτάφιο της εκκλησίας τοποθετήθηκαν τα οστά των ηρώων της μάχης του Μανιακίου.

Δημοσίευμα εφημερίδας για την πρώτη επέτειο

Η εφημερίδα "Θάρρος" στο φύλλο της 21ης Μαΐου 1911 έγραψε για τις εκδηλώσεις στο Μανιάκι: "...εις πολλά δε χωριά Χατζή, Βλάσση κ.λ.π. είχαν κατασκευασθεί ασίδες υπό τας οποίας θριαμβευτικώς διήλθεν η συνοδεία του Επισκόπου». Τη συνοδεία του επισκόπου αποτελούσαν πάνω από 150 ιερείς οι οποίοι διανυκτέρευσαν στο χωριό Κοντογόνη. Και το "Θάρρος" συνέχιζε: "... Η πρωία της Κυριακής εφώτισε τον ιερών χώρον της μάχης του Μανιακίου. Σμήνη πεζών και ιππέων, άνδρες, γυναίκες, παιδιά συνέρεον. Διεκρίνοντο ο Σεβασμιώτατος μετά 150 ιερέων, οι βουλευτές κ.κ. Παν. Κ. Φλέσσας, Θ. Κουτσομητόπουλος και Π. Ιατρόπουλος, ο Δήμαρχος κ. Αντωνάρουπος μετά του κ. Κοκκέβη, ο Δήμαρχος Βουφράδος Τσαπόγας. Παρ' όλων θαυμάζεται ο Λευκός Καπετάνιος κ. Κων. Φλέσσας τον οποίον περιστοίχουσι οι υιοί και εγγονοί του, πολλοί συγγενείς και υπερπεντήκοντα φουστανελοψόφοι Αμφιείς προσελθόντες έφιπποι...».

Σκοπευτικοί αγώνες στην πρώτη επέτειο της μάχης

Στον πρώτο εορτασμό της μάχης του Μανιακίου στις 20 Μαΐου 1911 πραγματοποιήθηκαν και σκοπευτικοί αγώνες που συμμετείχαν στρατιώτες αλλά και πολίτες από τα χωριά μας. Στους αγώνες δήλωσαν συμμετοχή 125 κάτοικοι και 40 στρατιώτες. Είχαν θεσπιστεί οχτώ βραβεία με χρηματικά έπαθλα για τους νικητές από 200 έως 250 δραχμές «Την τελευταία όμως στιγμή λόγω του μεγάλου ενδιαφέροντος των αγώνων και κατά την διάρκεια τους δήλωσαν συμμετοχή ακόμα 12 χωρικοί πληρώνοντας άμεσα παράβολο 5 δραχμών όπως όριζε ο κανονισμός των αγώνων. Τελικά οι αγώνες μετατράπηκαν σε ένα είδος αναμέτρησης μεταξύ Μεσσηνίων και Τριφυλίων αγωνιζομένων, ήταν δε τόσο έντονο το ενδιαφέρον που κράτησε αμείωτο το ενδιαφέρον του πλήθους έως την δύση του ηλίου. Νικήτης αναδείχτηκε ο στρατιώτης του Συντάγματος Πεζικού Καλαμάτας Αθ.Λίτσας (από το Παιδεμένου) με ποσοστό επιτυχίας 80% . Από τα συνολικά οχτώ βραβεία τα επτά τα κέρδισαν οι στρατιώτες και ένα ο χωρικός Αλ. Δαμουράς». Τα βραβεία δόθηκαν στους παρακάτω: 1ο βραβείο Αθ. Λίτσας Στρατιώτης 200 δρχ, 2ο βραβείο Αγγ. Μαγκλάρας Στρατιώτης 100 δρχ, 3ο βραβείο Ι. Βασιλόπουλος Υποδεκανέας 50 δρχ, 4ο βραβείο Αλ. Δαμουράς Πολίτης 50 δρχ, 5ο βραβείο Στ. Σφακιανάκης Στρατιώτης 25 δρχ, 6ο βραβείο Ι. Δασκαρόλης Λοχίας 25 δρχ, 7ο βραβείο Ι. Κουρής Δεκανέας 25 δρχ, 8ο βραβείο Ν. Πανόπουλος Στρατιώτης 25 δρχ.

Το σχολείο της Λιγούδιστας (Χώρας) την περίοδο της Τουρκοκρατίας

Την περίοδο της Τουρκοκρατίας στην Πυλία έχουμε πληροφορίες για την ύπαρξη τουλάχιστον δύο σχολείων. Ένα κοντά στη Λιγούδιστα (Χώρα) και ένα στη Μεθώνη. Στο σημερινό φύλλο της εφημερίδας μας θα κάνουμε αναφορά στο πρώτο αφού βρίσκεται στην περιοχή μας. Το σχολείο αυτό πρέπει να λειτούργησε τα τελευταία χρόνια της Τουρκοκρατίας και φυσικά σ' όλη τη διάρκεια της επανάστασης. Ο Μίμης Φεράτος στα «Μεσσηνιακά 1968» δημοσίευσε έγγραφο του επισκόπου Ιωσήφ Ανδρούσης προς το Υπουργείο Δημοσίας Εκπαίδευσης το οποίο μεταξύ των άλλων έγραφε για το συγκεκριμένο σχολείο: «... Άνωθεν της Λιγούδιστας κειμένης εν την επαρχία της άνω Μεσσηνίας κείται εν μονήδριον του Αγίου Γεωργίου Αγίας καλούμενον, το οποίο κατεपुरπολήθη παρά των εχθρών, εκτός του ιερού ναού. Αυτό έχει υποστατικά, ελαιόδενδρα και ολιγώτατα χωράφια. Εκ του ελαιώνος κατά την τριετήν δύναται να λάβη (εάν έχει τιμήν το έλαιο) γρόσια χίλια. Άχρι κινήσεως των πραγμάτων είχεν ηγούμενον και καλογήρους, προϊστάμενον παρ' εμού, ως ενοριακόν, κατά τα εκκλησιαστικά έγγραφα μου. Μετά δε ταύτα άχρι της αποβάσεως του Ιμβραήμη δι' αδείας μου εδίδοντο τα εισοδήματα προς τον διδάσκαλον Δωρόθεον αρχιμανδρίτην διάκονον πότε χρηματίσαντα του Αγίου Ελαιάς, όστις εδίδασκε των κατοίκων τους παιδιάς τα αλληλοδιδασκτικά μαθήματα». Από το παραπάνω έγγραφο φαίνεται πεντακάθαρα ότι στην περιοχή της Λιγούδιστας, δηλαδή στη σημερινή Χώρα, υπήρχε σχολείο στο οποίο δίδασκε με τη μέθοδο της αλληλοδιδασκτικής, ο άλλοτε διάκονος του Επισκόπου της Ελαιάς, αρχιμανδρίτης Δωρόθεος. Φαίνεται ακόμη, από το παραπάνω έγγραφο, ότι αυτό το αλληλοδιδασκτικό σχολείο ήταν εγκατεστημένο στο μοναστήρι της Αγίας. Τέλος από το έγγραφο προκύπτει, ότι το σχολείο αυτό λειτούργησε όλα την περίοδο της επανάστασης και ίσως και αργότερα. Το σίγουρο είναι ότι ο μόνος πόρος διαβίωσης, του δασκάλου Δωρόθεου, ήταν τα έσοδα από το σχετικό ελαιώνα, τα οποία όμως, στην καλύτερη περίπτωση, δεν ξεπερνούσαν, την τριετία, τα χίλια γρόσια. Όταν η Ελλάδα ελευθερώθηκε, το δάσκαλο Δωρόθεο τον συναντάμε στον Κάμπο Σταυροπηγίου και μετά στην Καλαμάτα και στα Οπισοχώρια. Την Καποδιστριακή περίοδο λειτούργησε στη Χώρα σχολείο. Μια έκθεση του Ιωάννη Κοκκώνη μας πληροφορεί, ότι στους Γαργαλιάνους καθώς και στη Χώρα, λειτούργούν σχολεία που διδάσκουν «κοινά γράμματα». Για δάσκαλο χρησιμοποιούν, στη Χώρα, τον εφημέριο. Ο τύπος του σχολείου ήταν αυτός του ιδιαίτερου αλληλοδιδασκτικού. Το κτήριο που στεγαζόταν το σχολείο ήταν χωρισμένο σε δύο αίθουσες.